

LAUSUNTO LUONNOKSESTA MAAKÄYTTÖSEKTORIN ILMASTO-OHJELMAKSI

Etelä-Savon maakuntaliitto vastaa maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyynnön yhteydessä esitettyihin kysymyksiin seuraavasti:

1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus ei ole täysin tasapainoinen. Toimenpiteet kohdistuvat lähes kokonaan maa- ja metsätalouteen ja yksittäisiin yrittäjiin. Suuret yritykset ja teollisuus on jätetty toimien ulkopuolelle. Suunnitelmaan tulee lisätä maankäyttösektorin toimenpiteet, jotka koskevat laajoja maa-ainesten ottoalueita, kaivosalueita, vanhoja käytöstä poistuneita teollisuusalueita jne.

Toimenpiteet ovat sinällään vaikuttavia, vaikka kantaa ei otetakaan suurimpiin kestäviin hakkuumääriin, maanmuokkauksen mittakaavaan tai tarpeeseen. Osin toimenpiteet ovat vielä raakileita, eikä suunnitelmaluonnoksessa ole avattu niiden koko sisältöä, esim. sitä mitä maankäytön muutosmaksu pitää sisällään. Myöskään mahdollisia sanktioita ei ole käsitelty.

Joutoalueiden metsitys pitäisi tehdä suunnitelmallisesti ja tehdä sille hyvät kriteerit esim. sellaisia joutoalueita ei tule metsittää, joihin on jo syntynyt oma toimiva ekosysteeminsä ja lajistonsa.

Hiisi tutkimusohjelman jatkaminen on kannatettavaa, hankkeiden tuloksellisuuden arviointiin ja käytännön sovelluksiin tulee kiinnittää huomiota.

Suunnitelmassa on pyritty määrittelemään toimenpiteiden resursseja, vaikuttavuutta ja vastuutahoja, mikä hyvä asia.

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

Maankäytön muutosmaksu ei välttämättä ole oikeudenmukainen ja hyväksyttävä. Paljon riippuu siitä, miten maksu toteutetaan. Maankäytön muutosmaksua on oikeutettua periä yhteiskunnallisilta toimijoilta kuten kunnat, valtio, metsähallitus, seurakunnat sekä yrityksiltä esim. kaivostoiminnan tai muun maa-ainesten oton yhteydessä. Sen sijaan on kohtuutonta periä maankäytön muutosmaksua esim. pellon raivaamisesta yksittäisen maatalousyrittäjän tarpeisiin tai ruuantuotantoon. Tällöin toiminnan tarpeellisuuden arviointiin riittäisi toimenpiteen luvanvaraisuus. Suunnitelmassa on vielä erittäin puutteellisesti kuvattu maankäyttömaksua ja sen vaikutuksia, joten tarkempaa kantaa asiaan ei pysty suunnitelman perusteella ottamaan.

Suunnitelmassa on esitetty valtion peltopankkirahastoa. Jos turvepeltolohkoja ryhdytään laajasti ostamaan valtion peltopankkiin, on varmistettava oikeudenmukainen hinnoittelu ja kauppojen läpinäkyvyys.

Suunnitelmassa on otettu valuma-aluekohtainen suunnittelu huomioon, mikä on hyvä asia. Suunnitelmaan olisi kuitenkin kaivannut enemmän kuvausta vesistöjen merkityksestä ilmastonmuutoksessa (päästö/nielu) ja siitä puuttuu toimenpiteet vesistöjen hiilinielujen kasvattamisen osalta. Suunnitelmassa tulee huomioida äskettäin valtioneuvostossa hyväksytyjen vesienhoitosuunnitelmien ilmastotoimet. Maankäyttösektorin ilmastotavoitteet ja vesienhoitosuunnitelmien tavoitteet on yhteensovittettava valuma-aluekohtaisessa suunnittelussa sekä suometsiä ja -peltoja koskevassa suunnittelussa.

Puurakentamisen mukaan ottaminen ilmastosuunnitelmaan on perusteltua. Puurakentamisen edistämistä koskeviin toimenpiteisiin tulisi lisätä alan koulutuksen ja sen houkuttelevuuden lisääminen ja yleinen kädentaitojen vahvistaminen. Toimenpiteen vastuutahoksi tulee lisätä opetus- ja kulttuuriministeriö. Puurakentamisen kilpailukykyä tulee parantaa puurakentamisen rakentamismääräyksiä keventämällä EU-tasolle.

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

Etelä-Savon maakuntaliiton mielestä suunnitelmassa on kattavasti ja selkeästi kuvattu maankäyttösektoria ja sen vaikutuksia ilmastoon sekä maankäyttösektoria koskevia kansallisia ja kansainvälisiä velvoitteita ja säädöksiä.

Suunnitelmassa on reagoitu Ukrainan sodan aiheuttamaan uuteen tilanteeseen, siten että valmius- ja varautumisasiat sekä huoltovarmuuden turvaaminen on otettu esille. Etelä-Savon maakuntaliitto korostaa asian merkitystä ja sitä, että Ukrainan sodan seuraukset tulevat lyhyellä aikavälillä merkittävästi lisäämään puun kysyntää niin energiaksi kuin muuhunkin tarkoitukseen, mikä on hyvä huomioida tässäkin suunnitelmassa.